

# ผลกระทบของการควบคุมการจัดซื้อจัดจ้างที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้าง ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในประเทศไทย

## The Effect of Controlling Procurement and Procurement Efficiency for Public Higher Education Institutions in Thailand

เฉลิมชัย อุทการ<sup>1</sup>

Chalermchai Utakarn<sup>1</sup>

Corresponding Author's Email: Chalermchai.u@acc.msu.ac.th<sup>1</sup>

(Received: September 20, 2023; Revised: December 15, 2023; Accepted: December 21, 2023)

### บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการควบคุมการจัดซื้อจัดจ้างและประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในประเทศไทย และ 2) เพื่อศึกษาผลกระทบของการควบคุมการจัดซื้อจัดจ้างที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในประเทศไทย จำนวน 156 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ และการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ ผลการวิจัย พบว่า 1) ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในประเทศไทย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมการจัดซื้อจัดจ้าง และประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้าง อยู่ในระดับมาก และ 2) การควบคุมการจัดซื้อจัดจ้าง ด้านการวางแผนการจัดซื้อจัดจ้าง ด้านการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง ด้านการบริหารสัญญา และด้านการควบคุมภายใน มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

**คำสำคัญ:** การควบคุมการจัดซื้อจัดจ้าง ประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้าง สถาบันอุดมศึกษาของรัฐในประเทศไทย

### Abstract

This research aimed: 1) to study the controlling procurement and procurement efficiency for public higher education institutions in Thailand; and 2) to study the effect of controlling procurement on procurement efficiency for public higher education institutions in Thailand. The sample group of was 156 administrators at public higher education institutions in Thailand. The research methodology consisted of the method data collected by questionnaire. Statistical techniques were percentage, mean, standard deviation, multiple correlation analysis and multiple regression analysis. The results of the research showed that: 1) administrators at public higher education institutions in Thailand showed a high degree of agreement toward the controlling procurement and procurement efficiency; and 2) controlling procurement in term of procurement planning, purchasing, contract administration, and internal control positively affects overall procurement efficiency with statistical significance at the .05 level.

**Keywords:** controlling procurement, procurement efficiency, public higher education institutions in Thailand

<sup>1</sup> นักวิชาการพัสดุ คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

<sup>1</sup> Supply Analyst, Mahasarakham Business School, Mahasarakham University

## ความเป็นมาของปัญหา

ปัจจุบันการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารงานพัสดุภาครัฐได้มีการเปลี่ยนแปลง โดยยกเลิกการใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 กฎกระทรวงการคลัง และประกาศของคณะกรรมการที่อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ ซึ่งกฎหมายดังกล่าว มีแนวคิดเพื่อให้การปฏิบัติงานที่เกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุ มีการใช้เงินงบประมาณให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดความคุ้มค่าต่อการกิจของรัฐและป้องกันปัญหาการทุจริต โดยให้หน่วยงานของรัฐปฏิบัติตามแนวทางของพระราชบัญญัติ ระเบียบ กฎกระทรวง และประกาศที่ออกตามความในพระราชบัญญัติ ซึ่งให้ความสำคัญกับการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุของหน่วยงานของรัฐต้องก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่หน่วยงานของรัฐ ต้องสอดคล้องกับหลักการที่ประกอบด้วย ความคุ้มค่า โดยพัสดุที่จัดซื้อจัดจ้างต้องมีคุณภาพหรือคุณลักษณะที่ตอบสนองวัตถุประสงค์ในการใช้งานของหน่วยงานของรัฐ มีราคาที่เหมาะสมและมีแผนการบริหารพัสดุที่มีความเหมาะสม ชัดเจน ความโปร่งใส โดยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุต้องกระทำโดยเปิดเผย เปิดโอกาสในการแข่งขันอย่างเป็นธรรม มีการปฏิบัติต่อผู้ประกอบการทุกรายโดยเท่าเทียมกัน มีระยะเวลาที่เหมาะสมและเพียงพอต่อการยื่นข้อเสนอ มีหลักฐานการดำเนินงานที่ชัดเจน มีการเปิดเผยข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุในทุกขั้นตอน การมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยต้องมีการวางแผนการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุล่วงหน้า เพื่อให้การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุเป็นไปอย่างต่อเนื่อง มีกำหนดเวลาที่เหมาะสม โดยมีการประเมินและเปิดเผยผลสัมฤทธิ์ของการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุ และมีการตรวจสอบได้ โดยมีการเก็บข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุอย่างเป็นระบบ เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบ (พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560) จากการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านพัสดุดังกล่าว กรมบัญชีกลาง (2566) ได้เปิดเผยข้อมูลในช่วงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2566 พบว่า หน่วยงานของรัฐได้มีการขอคำปรึกษาเกี่ยวกับการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง เป็นจำนวน 6,030 ครั้ง แสดงให้เห็นว่าในการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างตามพระราชบัญญัติ ระเบียบ และกฎกระทรวงยังเป็นปัญหาสำหรับหน่วยงานของรัฐที่ต้องดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างตามพระราชบัญญัติ ระเบียบ และกฎกระทรวง ซึ่งทำให้วิธีการ ขั้นตอน การกำหนดวงเงินสำหรับวิธีการจัดซื้อจัดจ้าง รวมถึงอำนาจในการอนุมัติการจัดซื้อจัดจ้างเปลี่ยนแปลงไป ทำให้หน่วยงานของรัฐต้องมีการปรับเปลี่ยนและดำเนินงานให้สอดคล้องกับแนวคิดและหลักการของพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ จึงทำให้ทุกหน่วยงานของรัฐให้ความสำคัญ มีการควบคุมและการกำกับดูแลการจัดซื้อจัดจ้างมากยิ่งขึ้น

การควบคุมการจัดซื้อจัดจ้าง (Controlling procurement) เป็นการกำกับดูแลการจัดซื้อจัดจ้าง โดยมีการวางแผนการจัดซื้อจัดจ้าง การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง การบริหารสัญญา และมีการควบคุมภายในอย่างเป็นระบบ เพื่อให้การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งการจัดซื้อจัดจ้างเป็นการดำเนินการเพื่อให้หน่วยงานได้มาซึ่งสินค้าหรือบริการ เพื่อสนับสนุนและสนองความต้องการในการปฏิบัติงานของหน่วยงานให้เป็นไปตามเป้าหมาย โดยการจัดซื้อจัดจ้างต้องมีกรอบการปฏิบัติงาน ที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน มุ่งเน้นการเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณชนให้มากที่สุด เพื่อความโปร่งใสและเปิดโอกาสให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม มีการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่คำนึงถึงวัตถุประสงค์ของการใช้งานเป็นสำคัญ ซึ่งก่อให้เกิดความคุ้มค่าในการใช้จ่ายเงิน มีการวางแผนการดำเนินงาน และมีการประเมินผลการปฏิบัติงาน ซึ่งจะทำให้การจัดซื้อจัดจ้างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เกิดความโปร่งใสในการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ อันจะเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับสาธารณชน และก่อให้เกิดผลดีกับการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐให้เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2560) เพื่อให้การจัดซื้อจัดจ้าง บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ การควบคุมและการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ ด้านการวางแผนการจัดซื้อจัดจ้าง (Procurement planning) ด้านการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง (Purchasing) ด้านการบริหารสัญญา (Contract administration) และด้านการควบคุมภายใน (Internal control) (ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560) เมื่อหน่วยงานของรัฐมีการควบคุมและกำกับดูแลการจัดซื้อจัดจ้างที่ดี ย่อมทำให้การจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานเกิดประสิทธิภาพ

ประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้าง (Procurement efficiency) เป็นการดำเนินงานด้านการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารงานพัสดุให้ดีขึ้น โดยการร่วมมือกันระหว่างผู้ปฏิบัติงานและหน่วยงาน เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและการพัฒนาการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารงานพัสดุให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่หน่วยงาน (วิชณกรณ์ โคตมี, 2564) ซึ่งการจัดซื้อจัดจ้างหรือการจัดหาพัสดุเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญสำหรับการบริหารงานของหน่วยงานของรัฐ โดยที่งบประมาณรายจ่ายประจำปีของประเทศจำนวนมากได้ใช้จ่ายไปในการจัดซื้อจัดจ้างโดยผ่านกระบวนการด้านพัสดุ หากการได้มาซึ่งพัสดุเป็นไปตามความต้องการที่แท้จริง มีการวางแผนกำหนดความต้องการใช้วัสดุ จำนวน และคุณภาพที่เหมาะสมกับภารกิจของหน่วยงานนั้นๆ มีการจัดการเพื่อให้ได้มาซึ่งสินทรัพย์ มีการบริหารสินทรัพย์ได้อย่างถูกต้องตามวงจรการบริหารพัสดุอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ย่อมทำให้การใช้จ่ายเงินงบประมาณเกิดความคุ้มค่ามากที่สุด (มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 2561) ตัวชี้วัดที่สำคัญที่จะประเมินประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้าง ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความคุ้มค่า (Worthiness) ด้านความโปร่งใส (Transparency) ด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Efficiency and Effectiveness) และด้านการตรวจสอบ (Inspection) (พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560) ซึ่งทุกหน่วยงานของรัฐต่างต้องการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้าง เพื่อให้การจัดซื้อจัดจ้างเกิดความคุ้มค่า โปร่งใส มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และสามารถตรวจสอบได้ รวมทั้งสถาบันอุดมศึกษาดด้วย

สถาบันอุดมศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของการผลิตและพัฒนาากำลังคน สร้างงานวิจัยและนวัตกรรมขั้นสูง เป็นแหล่งที่สร้างองค์ความรู้เพื่อการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะประเทศไทยจะนำศักยภาพของอุดมศึกษามาเป็นกำลังสำคัญของการขับเคลื่อน นอกจากนี้คุณภาพของการอุดมศึกษายังเป็นตัวชี้วัดหนึ่งของการวัดขีดความสามารถในการแข่งขัน และทุกประเทศในโลกต่างให้ความสำคัญกับการพัฒนาการอุดมศึกษาของประเทศอย่างจริงจัง ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยล้วนมีพันธกิจหลักสำคัญตามกฎหมายในการจัดทำแผน เพื่อการพัฒนาสถาบันให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รวมทั้งแผนของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางของการขับเคลื่อนอุดมศึกษาทั้ง 4 พันธกิจ ประกอบด้วย การผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการและการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม โดยสามารถนำมาใช้ในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศได้อย่างเต็มศักยภาพบนทรัพยากรที่มีอย่างจำกัด รองรับบริบทของโลกและของประเทศที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว (สำนักนโยบายและแผนการอุดมศึกษา, 2561) เพื่อให้การดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาบรรลุพันธกิจและเป้าหมาย ย่อมต้องอาศัยกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาได้มีพัสดุนำมาใช้ในการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมการและโครงการต่างๆ ของสถาบัน

จากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิจัยการควบคุมการจัดซื้อจัดจ้างที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการควบคุมการจัดซื้อจัดจ้างและประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในประเทศไทย และเพื่อศึกษาผลกระทบของการควบคุมการจัดซื้อจัดจ้างที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในประเทศไทย โดยผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในประเทศไทย ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยสามารถใช้เป็นแนวทางในควบคุมและลดความเสี่ยงการจัดซื้อจัดจ้าง เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานให้มีขั้นตอนและการดำเนินงานที่ครบถ้วน สมบูรณ์ รวมถึงเป็นการเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานให้มีความถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

## วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการควบคุมการจัดซื้อจัดจ้างและประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาผลกระทบของการควบคุมการจัดซื้อจัดจ้างที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

ในประเทศไทย

## วิธีดำเนินการวิจัย

### 1. ประเภทของการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ

### 2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในประเทศไทย ในระดับอธิการบดี รองอธิการบดี ผู้ช่วยอธิการบดี ผู้อำนวยการ และหัวหน้าเจ้าหน้าที่พัสดุ จำนวน 255 คน (กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2566)

2.2 กลุ่มตัวอย่างใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในประเทศไทย ในระดับอธิการบดี รองอธิการบดี ผู้ช่วยอธิการบดี ผู้อำนวยการ และหัวหน้าเจ้าหน้าที่พัสดุ จำนวน 156 คน โดยใช้เกณฑ์การกำหนดขนาดตัวอย่างตามสูตร Yamane (1973) และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified random sampling) โดยจำแนกตามประเภทของสถาบัน

### 3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งได้สร้างตามวัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้น โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในประเทศไทย ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 6 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานด้านการจัดซื้อจัดจ้าง รายได้ต่อเดือนที่ได้รับในปัจจุบัน และประเภทของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในประเทศไทย

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมการจัดซื้อจัดจ้างของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในประเทศไทย ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) โดยครอบคลุมเนื้อหาการควบคุมการจัดซื้อจัดจ้าง 4 ด้าน จำนวน 16 ข้อ ประกอบด้วย ด้านการวางแผนการจัดซื้อจัดจ้าง (Procurement planning) จำนวน 4 ข้อ ด้านการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง (Purchasing) จำนวน 4 ข้อ ด้านการบริหารสัญญา (Contract administration) จำนวน 4 ข้อ และด้านการควบคุมภายใน (Internal control) จำนวน 4 ข้อ ด้านละ 4 ข้อ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในประเทศไทย ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) โดยครอบคลุมเนื้อหาประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้าง 4 ด้าน จำนวน 16 ข้อ ประกอบด้วย ด้านความคุ้มค่า (Worthiness) จำนวน 4 ข้อ ด้านความโปร่งใส (Transparency) จำนวน 4 ข้อ ด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Efficiency and Effectiveness) จำนวน 4 ข้อ และด้านการตรวจสอบ (Inspection) จำนวน 4 ข้อ ด้านละ 4 ข้อ

### 4. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

4.1 การหาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเป็นรายข้อ (Discriminant Power) โดยใช้เทคนิค Item – total Correlation ซึ่งการควบคุมการจัดซื้อจัดจ้าง มีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.512 – 0.749 และประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้าง มีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.515 – 0.812 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Nunnally (1978) ได้นำเสนอว่าการทดสอบค่าอำนาจจำแนกที่มีค่ามากกว่า 0.4 เป็นค่าที่ยอมรับสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้

4.2 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ซึ่งการควบคุมการจัดซื้อจัดจ้าง มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา อยู่ระหว่าง 0.837 – 0.892 และประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้าง มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา อยู่ระหว่าง 0.842 – 0.914 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Nunnally (1978) ได้นำเสนอว่าค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาที่มีค่ามากกว่า 0.7 เป็นค่าที่ยอมรับและสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้

## 5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ไปยังกลุ่มตัวอย่าง โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 15 พฤษภาคม 2566 เพื่อขอความอนุเคราะห์และขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม โดยกำหนดระยะเวลาให้ตอบกลับภายใน 15 วัน หลังจากได้รับแบบสอบถาม เมื่อครบกำหนดตามระยะเวลา ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามที่มีผู้ตอบกลับมาจำนวน 109 ฉบับ ผู้วิจัยจึงได้ติดตามโดยสอบถามทางโทรศัพท์กลับไปยังหน่วยงานของผู้ตอบแบบสอบถามที่ยังไม่ได้ตอบกลับ เพื่อขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามอีกครั้ง ผู้วิจัยได้รอบแบบสอบถามตอบกลับถึงวันที่ 14 กรกฎาคม 2566 ปรากฏว่าได้รับแบบสอบถามตอบกลับมาเพิ่มอีก จำนวน 47 ฉบับ รวมกับแบบสอบถามเดิมเป็นจำนวนทั้งสิ้น 156 ฉบับ รวมระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล 60 วัน หลังจากนั้นทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืน เพื่อนำมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลต่อไป

## 6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ (Multiple correlation analysis) และการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple regression analysis)

## ผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง ผลกระทบของการควบคุมการจัดซื้อจัดจ้างที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในประเทศไทย สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในประเทศไทย ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 58.33 อายุ 46 – 50 ปี จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 ระดับการศึกษาปริญญาเอก จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 48.72 ประสบการณ์ในการทำงานด้านการจัดซื้อจัดจ้าง 10 – 15 ปี จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 36.54 รายได้ต่อเดือนที่ได้รับในปัจจุบัน 50,001 – 70,000 บาท จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 39.74 และประเภทของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในประเทศไทย เป็นมหาวิทยาลัยในสังกัดของรัฐ จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 67.31

**ตารางที่ 1** แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความคิดเห็นของการควบคุมการจัดซื้อจัดจ้างของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในประเทศไทย

| การควบคุมการจัดซื้อจัดจ้าง     | $\bar{X}$ | S.D. | ระดับความคิดเห็น |
|--------------------------------|-----------|------|------------------|
| ด้านการวางแผนการจัดซื้อจัดจ้าง | 4.06      | 0.58 | มาก              |
| ด้านการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง | 4.02      | 0.16 | มาก              |
| ด้านการบริหารสัญญา             | 4.00      | 0.54 | มาก              |
| ด้านการควบคุมภายใน             | 3.96      | 0.68 | มาก              |
| โดยรวม                         | 4.01      | 0.41 | มาก              |

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในประเทศไทย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมการจัดซื้อจัดจ้างโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการวางแผนการจัดซื้อจัดจ้าง ด้านการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง ด้านการบริหารสัญญา และด้านการควบคุมภายใน ตามลำดับ

**ตารางที่ 2** แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความคิดเห็นของประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในประเทศไทย

| ประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้าง | $\bar{X}$ | S.D. | ระดับความคิดเห็น |
|------------------------------|-----------|------|------------------|
| ด้านความคุ้มค่า              | 4.03      | 0.72 | มาก              |
| ด้านความโปร่งใส              | 4.08      | 0.64 | มาก              |
| ด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล | 4.05      | 0.49 | มาก              |
| ด้านการตรวจสอบ               | 4.07      | 0.51 | มาก              |
| โดยรวม                       | 4.06      | 0.51 | มาก              |

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในประเทศไทย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านความโปร่งใส ด้านการตรวจสอบ ด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล และด้านความคุ้มค่า ตามลำดับ

**ตารางที่ 3** การวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยการควบคุมการจัดซื้อจัดจ้างกับประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างโดยรวมของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในประเทศไทย

| การควบคุมการจัดซื้อจัดจ้าง                                             | ประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้าง โดยรวม |            |      |         |
|------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------|------------|------|---------|
|                                                                        | B                                   | Std. Error | t    | p-value |
| ค่าคงที่                                                               | 1.14                                | 0.48       | 2.36 | .02*    |
| ด้านการวางแผนการจัดซื้อจัดจ้าง                                         | 0.29                                | 0.04       | 6.53 | .00*    |
| ด้านการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง                                         | 0.17                                | 0.07       | 2.18 | .03*    |
| ด้านการบริหารสัญญา                                                     | 0.21                                | 0.06       | 3.59 | .00*    |
| ด้านการควบคุมภายใน                                                     | 0.34                                | 0.05       | 7.54 | .00*    |
| F = 162.92, p = 0.00, R <sup>2</sup> = 0.82, Adj R <sup>2</sup> = 0.81 |                                     |            |      |         |

จากตารางที่ 3 พบว่า การควบคุมการจัดซื้อจัดจ้าง ด้านการวางแผนการจัดซื้อจัดจ้าง ด้านการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง ด้านการบริหารสัญญาและด้านการควบคุมภายใน มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสามารถเขียนสมการถดถอยประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างโดยรวม (PRE) ได้ดังนี้  $PRE = 1.14 + 0.29PRP + 0.17PUR + 0.21COA + 0.34INC$

## อภิปรายผล

ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในประเทศไทย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมการจัดซื้อจัดจ้างโดยรวม และเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการวางแผนการจัดซื้อจัดจ้าง ด้านการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง ด้านการบริหารสัญญา และด้านการควบคุมภายใน เนื่องจากการจัดซื้อจัดจ้างเป็นกระบวนการดำเนินงาน เพื่อให้ได้มาซึ่งพัสดุที่ต้องการใช้งานในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ซึ่งเป็นการดำเนินการที่มีความยุ่งยากและซับซ้อน มีการดำเนินงานหลายขั้นตอน และมีความต่อเนื่องกันเป็นวงจร รวมถึงต้องปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ และข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง จึงทำให้สถาบันอุดมศึกษาของรัฐให้ความสำคัญในการควบคุม การจัดซื้อจัดจ้าง โดยมีการวางแผนการจัดซื้อจัดจ้าง มีการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง มีการบริหารสัญญา และมีการควบคุมภายในที่ดีและเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เลิศลักษณ์ สุวรรณรัตน์ (2564) พบว่า ผลการวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติด้านการควบคุมโดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ซึ่งหน่วยงานบริการวิชาการทั้งสามมหาวิทยาลัย คือ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระเจ้าเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง มีการควบคุมพัสดุโดยผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุทำการบันทึกหลักฐาน การรับเข้าคลังพัสดุลังจากการตรวจรับพัสดุจากการจัดซื้อจัดจ้างทันที และมีขั้นตอนการกำหนดหมายเลขอย่างชัดเจน รวมถึงทำการบันทึกหลักฐานการเบิกจ่ายพัสดุทันทีหลังจากผู้เบิกดำเนินการเบิกพัสดุ และขั้นตอนการให้บริการการเบิกพัสดุที่มีสภาพคงทนถาวรเพื่อทดแทนของเดิม ผู้ขอเบิกได้แสดงซากของพัสดุต่อผู้ปฏิบัติงานพัสดุอยู่เสมอ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกวิทย์ ดาววัลย์ (2561) พบว่า แนวทางการบริหารจัดการงานพัสดุของมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต มีแนวทางการดำเนินการโดยมีกรอบระยะเวลา การกำกับติดตาม และตรวจสอบพัสดุที่ชัดเจน เพื่อให้การควบคุมพัสดุเป็นไปโดยถูกต้องตามระเบียบฯ อย่างเคร่งครัด การดำเนินการออกหมายเลขครุภัณฑ์เป็นไปอย่างรวดเร็ว การจัดทำทะเบียนคุมพัสดุให้ถูกต้องเป็นปัจจุบัน มีการนำระบบเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการจัดทำข้อมูลการควบคุมทรัพย์สิน เช่น การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นฐานข้อมูล เพื่อการปฏิบัติงานและเพื่อการควบคุมพัสดุ

ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในประเทศไทย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างโดยรวม และเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความคุ้มค่า ด้านความโปร่งใส ด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล และด้านการตรวจสอบ เนื่องจากการจัดซื้อจัดจ้างมีความสำคัญต่อการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในประเทศไทย จึงทำให้สถาบันอุดมศึกษาของรัฐในประเทศไทย ให้ความสำคัญกับการจัดซื้อจัดจ้างให้เกิดประสิทธิภาพ เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถดำเนินงานหรือจัดกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่อง โดยมีจำนวนพัสดุใช้อย่างเพียงพอ และมีการใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า มีความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิตากาญจน์ วงษ์สุวรรณ (2563) พบว่า ประสิทธิภาพของจัดซื้อจัดจ้าง โดยวิธีเฉพาะเจาะจงของมหาวิทยาลัยบูรพาอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างของมหาวิทยาลัยบูรพาได้ให้ความสำคัญกับด้านความโปร่งใส ซึ่งมีการเก็บหลักฐาน การดำเนินงานชัดเจน ด้านการตรวจสอบได้ ซึ่งมีการปฏิบัติงานที่เป็นไปตามระเบียบกระทรวงการคลัง พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 และประกาศต่างๆ อย่างมีระบบครบทุกขั้นตอน ด้านความคุ้มค่า ซึ่งมีการจัดซื้อจัดจ้างในราคาที่เหมาะสมยึดหลักราคากลางหรือมีการเทียบราคา และด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งมีการวางแผนการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุไว้ล่วงหน้า เพื่อให้การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างเป็นไปอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วัชรภรณ์ ลาวงค์ (2561) พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างโดยรวม และเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก เนื่องจากประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างไม่ว่าจะเป็นความถูกต้อง ความคุ้มค่า ความโปร่งใส หรือด้านความรวดเร็วในการให้บริการ เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้หน่วยงานประสบความสำเร็จ เนื่องจากงานพัสดุ มีความเกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้าง การเก็บรักษาการควบคุมการเบิกจ่ายพัสดุ ซึ่งขั้นตอนต่างๆ ในกระบวนการเหล่านี้ย่อมต้องอาศัยความโปร่งใส และความรวดเร็วในการให้บริการ ดังนั้น หากสถานศึกษามีความสามารถในการจัดซื้อจัดจ้างให้มีความถูกต้อง ความคุ้มค่า ความโปร่งใสและความรวดเร็วในการให้บริการ ย่อมทำให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดซื้อจัดจ้าง และเกิดประโยชน์ต่อหน่วยงาน

การควบคุมการจัดซื้อจัดจ้าง ด้านการวางแผนการจัดซื้อจัดจ้าง มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างโดยรวม เนื่องจากการวางแผนการจัดซื้อจัดจ้าง เป็นหัวใจสำคัญอย่างหนึ่งในการดำเนินงานที่จะให้ได้มาซึ่งพัสดุ เพราะการวางแผนเป็นขั้นตอนของการกำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสมในการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง หากหน่วยงานมีการวางแผนการจัดซื้อจัดจ้างที่ดี ย่อมจะทำให้หน่วยงานได้พัสดุที่ทันต่อเวลาการใช้งาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรชุนันท์ เครือวรรณ (2565) พบว่า การวางแผนการจัดซื้อจัดจ้าง มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้าง เนื่องจากมหาวิทยาลัยได้มีการดำเนินการจัดทำแผนการจัดซื้อจัดจ้างประจำปีอยู่เสมอ และให้ความสำคัญต่อแผนการจัดซื้อจัดจ้าง โดยสามารถดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างได้ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในแผน จึงทำให้การจัดซื้อจัดจ้างของมหาวิทยาลัย มีประสิทธิภาพ โดยเกิดจากการวางแผนการจัดซื้อจัดจ้างที่ดีและมีระบบ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชรี เมาลี และ สายทิพย์ จะโนภาส (2565) พบว่า การจัดทำแผนการจัดซื้อ จัดจ้างและการบริหารงานพัสดุที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับนโยบาย

ของหน่วยงาน ทำให้เกิดประสิทธิผลในการจัดซื้อจัดจ้าง โดยมีการกำหนดแผนและดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างในแต่ละครั้งให้เป็นไปตามกฎ ระเบียบฯ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด และการดำเนินการด้วยความถูกต้อง โปร่งใส และเปิดเผยข้อมูลเสมอ จะทำให้การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารงานพัสดุ มีประสิทธิภาพ

การควบคุมการจัดซื้อจัดจ้าง ด้านการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างโดยรวม เนื่องจากการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างเป็นกระบวนการจัดหาพัสดุ เพื่อมาใช้ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในประเทศไทย ซึ่งหากสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในประเทศไทยสามารถดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างได้อย่างเหมาะสม ถูกต้องตามกฎ ระเบียบ และข้อบังคับ ย่อมจะทำให้การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างมีประสิทธิภาพ ได้พัสดุตรงตามความต้องการใช้งาน และไม่ก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรชุนันท์ เครือวรรณ (2565) พบว่า การจัดหาพัสดุ มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้าง เนื่องจากมหาวิทยาลัยให้ความสำคัญต่อกระบวนการจัดหาพัสดุอย่างเคร่งครัดและเป็นไปตามขั้นตอนที่กำหนด มีการตระหนักถึงปัญหาและการป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดจากการจัดหาพัสดุ ด้วยการปฏิบัติตามวิธีการปฏิบัติอย่างระมัดระวังรอบคอบ ทำให้การจัดหาพัสดุเพื่อนำมาใช้งานของมหาวิทยาลัยเกิดความคุ้มค่าและเกิดความโปร่งใส และสอดคล้องกับแนวคิดของ Jiang (2017) กล่าวว่า การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นระบบ โดยมีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ มีข้อกำหนดและขั้นตอนการกำหนดความต้องการที่มีความชัดเจน ส่งผลให้เกิดการกำหนดวัตถุประสงค์และความต้องการอย่างเป็นระบบและสร้างความสัมพันธ์ ความร่วมมือที่มั่นคงกับซัพพลายเออร์ จึงส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนิน การจัดซื้อจัดจ้างขององค์กร

การควบคุมการจัดซื้อจัดจ้าง ด้านการบริหารสัญญา มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างโดยรวม เนื่องจากการบริหารสัญญาเป็นกระบวนการที่สำคัญในการจัดการกับสัญญา รวมถึงเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนและต้องคำนึงถึงกฎหมายและข้อกำหนดที่ระบุไว้ในสัญญาอย่างเคร่งครัด เพื่อปกป้องสิทธิและความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นในการบริหารสัญญา ดังนั้นสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในประเทศไทย จึงให้ความสำคัญในการบริหารสัญญา เพื่อให้การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุเกิดประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปวีศา แสงคำ, ธกานต์ ชาตวงศ์ และ กรไชย พรภักดิ์ (2564) พบว่า การควบคุมภายในด้านพัสดุ ด้านการบริหารสัญญา มีผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ เนื่องจากการบริหารสัญญา ได้มีการกำหนดมาตรฐานการควบคุมภายในสำหรับหน่วยงานภาครัฐไว้อย่างชัดเจน ดังนั้น การควบคุมภายในเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยให้หน่วยงานภาครัฐ สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน การรายงาน การปฏิบัติงานให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง รวมถึงในการควบคุมภายในด้านพัสดุถือเป็นกระบวนการปฏิบัติงานที่สำคัญของสถาบันอุดมศึกษา เพราะว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่บุคลากร ผู้บริหารทุกระดับ ต้องมีบทบาทร่วมกันในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและทำให้การปฏิบัติงานบรรลุวัตถุประสงค์ตามการควบคุมภายในด้านพัสดุ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เฉลิมชัย อุทการ (2565) พบว่า การบริหารสัญญา มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างด้วยวิธีประกวดราคาอิเล็กทรอนิกส์โดยรวม ด้านความคุ้มค่า ด้านความโปร่งใส และด้านการตรวจสอบ เนื่องจากการบริหารสัญญา มีความสำคัญต่อประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุ ซึ่งหน่วยงานจะสามารถดำเนินงานให้เป็นไปตามเป้าหมาย ได้พัสดุที่มีคุณภาพ และทันต่อการใช้งานต้องอาศัยกระบวนการบริหารสัญญา ซึ่งการบริหารสัญญาเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจรับพัสดุที่จะต้องทำหน้าที่บริหารสัญญาให้เป็นไปตามข้อกำหนดหรือเงื่อนไขที่ได้จัดทำไว้ระหว่างหน่วยงานกับผู้ขายหรือผู้รับจ้าง ดังนั้น หากหน่วยงานมีการบริหารสัญญาที่ดีย่อมจะส่งผลให้การบริหารงานพัสดุเกิดประสิทธิภาพ

การควบคุมการจัดซื้อจัดจ้าง ด้านการควบคุมภายใน มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างโดยรวม เนื่องจากการควบคุมภายในในการจัดซื้อและจัดจ้าง เป็นกระบวนการที่สำคัญในการสร้างความมั่นใจว่าการจัดซื้อจัดจ้างสามารถดำเนินการอย่างถูกต้อง โปร่งใส และมีประสิทธิภาพ ซึ่งกระบวนการควบคุมภายในนี้ จะช่วยลดความเสี่ยงและป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในการดำเนินการจัดซื้อและจัดจ้างของสถาบันอุดมศึกษา ของรัฐในประเทศไทย ซึ่งสอดคล้องกับ

งานวิจัยของ นลินี จรรย์วัฒนกันต์ (2564) พบว่า เครือข่ายอุดมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้ความสำคัญกับการควบคุมภายใน ตลอดจนสร้างแนวคิดที่ทุกคนต้องมีส่วนในการรับรู้ถึงความสำคัญของการควบคุมภายใน โดยมีระบบต้นแบบเป็นแนวทางการควบคุมภายในของการจัดซื้อจัดจ้าง เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสี่ยงและสามารถตรวจสอบกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างอยู่เสมอ จึงทำให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดซื้อจัดจ้าง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Huang และ Liu (2019) พบว่า การควบคุมภายในและการจัดการความเสี่ยงในการจัดซื้อ จัดจ้าง โดยใช้หลักการของกรอบงาน COSO-ERM ที่มีการสร้างผังงาน การระบุความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ และมีการจัดทำรายงานความเสี่ยง โดยค้นหาภัยคุกคามความเสี่ยง เพื่อประเมินจุดเสี่ยง และกำหนดให้หน่วยงานที่รับผิดชอบต้องปฏิบัติงานตามขั้นตอน จึงทำให้กลไก การควบคุมความเสี่ยงมีประสิทธิภาพ และทำให้กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างของมหาวิทยาลัยเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

## สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัย เรื่อง ผลกระทบของการควบคุม การจัดซื้อจัดจ้างที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในประเทศไทย สามารถสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในประเทศไทย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมการจัดซื้อจัดจ้างและประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้าง อยู่ในระดับมาก
2. การควบคุมการจัดซื้อจัดจ้าง ด้านการวางแผนการจัดซื้อจัดจ้าง ด้านการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างด้านการบริหารสัญญา และด้านการควบคุมภายในมีผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างโดยรวม

## ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากสรุปผลการวิจัยดังกล่าว สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสถาบันอุดมศึกษาหรือหน่วยงานของรัฐ ดังนี้

1. การควบคุมการจัดซื้อจัดจ้าง ต้องมีการวางแผนการจัดซื้อจัดจ้าง การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง มีการบริหารสัญญา และการควบคุมภายในอย่างเป็นระบบ เพื่อให้การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล
2. ประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้าง ต้องดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างให้เป็นไปตามขั้นตอนปฏิบัติและให้เป็นไปตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ เพื่อให้การจัดซื้อจัดจ้างก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่หน่วยงาน โดยมีความคุ้มค่า โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้
3. การวางแผนการจัดซื้อจัดจ้าง ต้องให้ความสำคัญกับการจัดทำแผนการจัดซื้อจัดจ้าง โดยมีการกำหนดชื่อโครงการ กำหนดวงเงินงบประมาณและระยะเวลาที่คาดว่าจะดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง เพื่อเป็นกรอบระยะเวลาให้หน่วยงานได้ดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างตามแผนที่กำหนดไว้
4. การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง ต้องให้ความสำคัญต่อกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างอย่างเคร่งครัดและเป็นไปตามขั้นตอนที่กำหนด และมุ่งเน้นการจัดซื้อจัดจ้างต้องสอดคล้องตามวัตถุประสงค์การใช้งานและเป็นไปตามกฎ ระเบียบ และข้อบังคับ
5. การบริหารสัญญา ต้องเลือกใช้แบบสัญญาที่ถูกต้องและรัดกุม เพื่อจะทำให้การบริหารสัญญาของหน่วยงานมีประสิทธิภาพ และให้ความสำคัญกับการควบคุม หรือดำเนินการต่างๆ ต้องเป็นไปตามเงื่อนไขหรือข้อกำหนดในสัญญา
6. การควบคุมภายใน ต้องตระหนักถึงปัญหาและการป้องกันปัญหาที่อาจเกิดจากการจัดซื้อจัดจ้าง ด้วยการปฏิบัติตามขั้นตอนการปฏิบัติงานและปฏิบัติด้วยความระมัดระวัง รอบคอบ และมีการแบ่งแยกหน้าที่โดยมิให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบมากกว่าหนึ่งลักษณะงาน เช่น ห้ามมิให้บุคคลที่ทำการพิจารณาผลจัดซื้อจัดจ้าง เป็นผู้ตรวจรับพัสดุโดยเด็ดขาด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาผลกระทบของการควบคุมการจัดซื้อจัดจ้างที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้าง โดยกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในประเทศไทย ผู้ที่สนใจศึกษาในครั้งต่อไปอาจทำการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างอื่น เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งในการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างต้องใช้กฎระเบียบเดียวกัน เพื่อศึกษาว่าการควบคุมการจัดซื้อจัดจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะมีความสัมพันธ์หรือมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้าง หรือไม่ และเป็นอย่างไร
2. ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้ที่สนใจศึกษาในครั้งต่อไปอาจทำการวิจัยในเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีอื่น เช่น การสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลและรายละเอียดที่แตกต่างออกไปจากการใช้แบบสอบถามเพียงอย่างเดียว

## เอกสารอ้างอิง

- กรมบัญชีกลาง. (2566, 1 พฤศจิกายน). ข้อมูลเชิงสถิติการให้บริการ. สืบค้นจาก [https://www.cgd.go.th/cs/internet/internet/สถิติการให้บริการ.html?page\\_locale=th\\_TH](https://www.cgd.go.th/cs/internet/internet/สถิติการให้บริการ.html?page_locale=th_TH)
- กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2566, 14 กุมภาพันธ์). รายชื่อสถาบันอุดมศึกษา. สืบค้นจาก [https://data.mhesi.go.th/dataset/univ\\_uni\\_11\\_01/resource/f59fe468-1eb5-4154-8686-f5f218702358](https://data.mhesi.go.th/dataset/univ_uni_11_01/resource/f59fe468-1eb5-4154-8686-f5f218702358).
- เฉลิมชัย อุทการ. (2565). รายงานการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการจัดซื้อจัดจ้างด้วยวิธีประกวดราคาอิเล็กทรอนิกส์กับประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างด้วยวิธีประกวดราคาอิเล็กทรอนิกส์ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (รายงานการวิจัย). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นลินี จรรยาวัฒนานนท์. (2564). การควบคุมและการตรวจสอบภายในการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐของเครือข่ายอุดมศึกษาภาคตะวันออก (ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- ปวีศา แสงคำ, ธกานต์ ขาดวงษ์ และ กรไชย พรภัสสรกร. (2564). ผลกระทบของกำกับดูแลที่ดีด้านพัสดุและการควบคุมภายในด้านพัสดุที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย. วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, 3(4), 67-84.
- พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560. (2560, 24 กุมภาพันธ์). ราชกิจจานุเบกษา, 134(24 ก), 13-54.
- พัชรี เมาลี และ สายทิพย์ จะโนภาส. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานพัสดุแบบมืออาชีพเชิงรุกกับประสิทธิผลการจัดซื้อจัดจ้างของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย. วารสารรัฐศาสตร์, 16(49), 57-70.
- มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. (2561). การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุของทุนส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมนักศึกษา มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560. (2560, 23 สิงหาคม). ราชกิจจานุเบกษา, 134 (210 ง), 1 - 71.
- เลิศลักษณ์ สุวรรณรัตน์. (2564). การศึกษาเปรียบเทียบการควบคุมพัสดุของหน่วยงานบริหารวิชาการ. วารสารพัฒนาเทคนิคการศึกษา, 33(119), 111 - 125.
- วรัญญู นปี เครือวรรณ. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างกับประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม. วารสารการพัฒนางานประจำสู่งานวิจัย, 9(2), 9 - 16.

- วัชรภรณ์ ลาวงค์. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนากระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์กับประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- วิษณุกรณ์ โคตมี. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุของเทศบาลตำบลในเขตจังหวัดบึงกาฬ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.
- สิตากาญจน์ วงษ์สุวรรณ. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างโดยวิธีเฉพาะเจาะจงของมหาวิทยาลัยบูรพา. วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี, 17(2), 98 - 109.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2560). สารสำคัญของพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สำนักงานนโยบายและแผนการอุดมศึกษา. (2561). แผนอุดมศึกษาระยะยาว 20 ปี พ.ศ. 2561-2580. กรุงเทพฯ: บริษัท ฟริกหวาน กราฟฟิค จำกัด.
- เอกวิทย์ ดาวัลย์. (2561). แนวทางการบริหารจัดการงานพัสดุของมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต, ภูเก็ต.
- Huang, Y. and Liu, L. (2019). Research on Risk Management in the Internal Process of College Procurement under the COSO-ERM Framework. *Research & Exploration in Laboratory*, 38(11), 290-293.
- Jiang, Z. (2017). *Procurement Management in the Supply Chain Environment: A Practical Guide to Understanding Procurement Management and Enhancing Procurement Effectiveness and Efficiency*. UK: Chartridge Books Oxford.
- Nunnally, J. C. (1978). *Psychometric theory*. New York: McGraw-Hill.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: an introductory analysis*. New York: Harper & Row.